

Torsted – gruppen

En beretning fra 2. Verdenskrig

Torsted lokalhistoriske arkiv 2017
Agner Andersen

Torsted-gruppen var en gruppe af unge mænd fra Torsted og nogle af nabosognene, der gik aktivt ind i kampen mod tyskerne under besættelsen af Danmark 1940 – 1945.

Deres historie er fortalt gennem aviser og radio, samt en beretning som daværende brugsuddeler Erhardi Thorndahl har skrevet.

Her i 2017 er de sidste kendte modstandsfolk i Danmark døde, hvorfor Torsted lokalhistoriske Arkiv har samlet kilderne i denne udgivelse fra arkivet.

Billedet på forsiden viser en nedkastning under krigen.

Torsted lokalhistoriske Arkiv 2017
AgnerAndersen.

Torsted—gruppen.

En beretning fra 2. verdenskrig.

I Europa startede den 2. verdenskrig officielt den 1. september 1939, hvor tyskerne uden varsel rykkede ind i Polen, efterfulgt af Englands og Frankrigs krigserklæring.

Krigen i Europa sluttede ved Tysklands betingelsesløse overgivelse d. 4. maj 1945 om aftenen.

Hvor begynder en historie?

I 1930'erne var der økonomisk krise, som især ramte tyskerne, der havde tabt den 1. verdenskrig. Her var der en udbredt vrede mod udlandet, som fik skylden, og mange tilsluttede sig det nationalsocialistiske parti, som kaldes Nazisterne.

Nazisternes leder, Adolf Hitler, lovede folket brød og arbejde. Resultatet var en diktatorisk regering under Adolf Hitlers ledelse.

Løftet blev holdt ved en kraftig oprustning af landet. Tyskernes, nazisternes, drømme om revanche og verdensherredømme udløste 2. Verdenskrig.

Danmark reagerede ved at melde sig neutral, ligesom under 1. Verdenskrig, da vi ikke turde udfordre Tyskland, men d. 9. april 1940 blev Danmark besat af tyske tropper – i øvrigt uden egentlig kamp eller modstand.

Det store flertal forsøgte at leve med besættelsesmagten, hvad regeringen i øvrigt opfordrede til.

Andre var begejstrede for Hitler, blev nazister og gik direkte i

tjeneste hos besættelsesmagten.

Der var også nogle, der arbejdede for tyskerne for fortjenestens skyld.

Indtil 1943 gik den danske regering langt for at samarbejde så meget med tyskerne, at vi undgik en tysk indsat regering, som de fik i Norge. I 1943 var tyskerne så utilfredse med regeringen, at man indsatte sit eget politi, kaldet Gestapo, til at håndhæve besættelsesmagtens interesser. Det danske politi "gik under jorden" for ikke at blive interneret af tyskerne. Mange politifolk blev taget og kom i tysk koncentrationslejr. En del modstandere af nazismen organiserede sig under krigen i det, der siden er kaldt modstandsbevægelsen.

Modstandsfolkene deltog i sabotagehandlinger, hvor man generede og forsinkede tyske transportere, andre smuglede oplysninger til englænderne, mange, også folk der ikke var direkte i modstandsbevægelsen, hjalp eftersøgte mennesker med at skjule sig.

Torstedgruppen

Torstedgruppen bestod af folk fra Torsted og omliggende sogne. De samlede Sprængstoffer og våben op, som englænderne kastede ned over Danmark til brug i et endeligt opgør med besættelsesmagten.

Det følgende er et referat af en udsendelse i Radio Midtvest 1985 med et interview af to tidligere modstandsfolk i Torsted

I – Interviewer Keld Valsgård

ET – Erhardi Thorndahl, der under krigen var uddeler i Torsted brugsforening.

KK – Kristian Knudsen, gårdejer i Bondesgård.

A – Bent Antonisen, tandlæge i Ringkøbing.

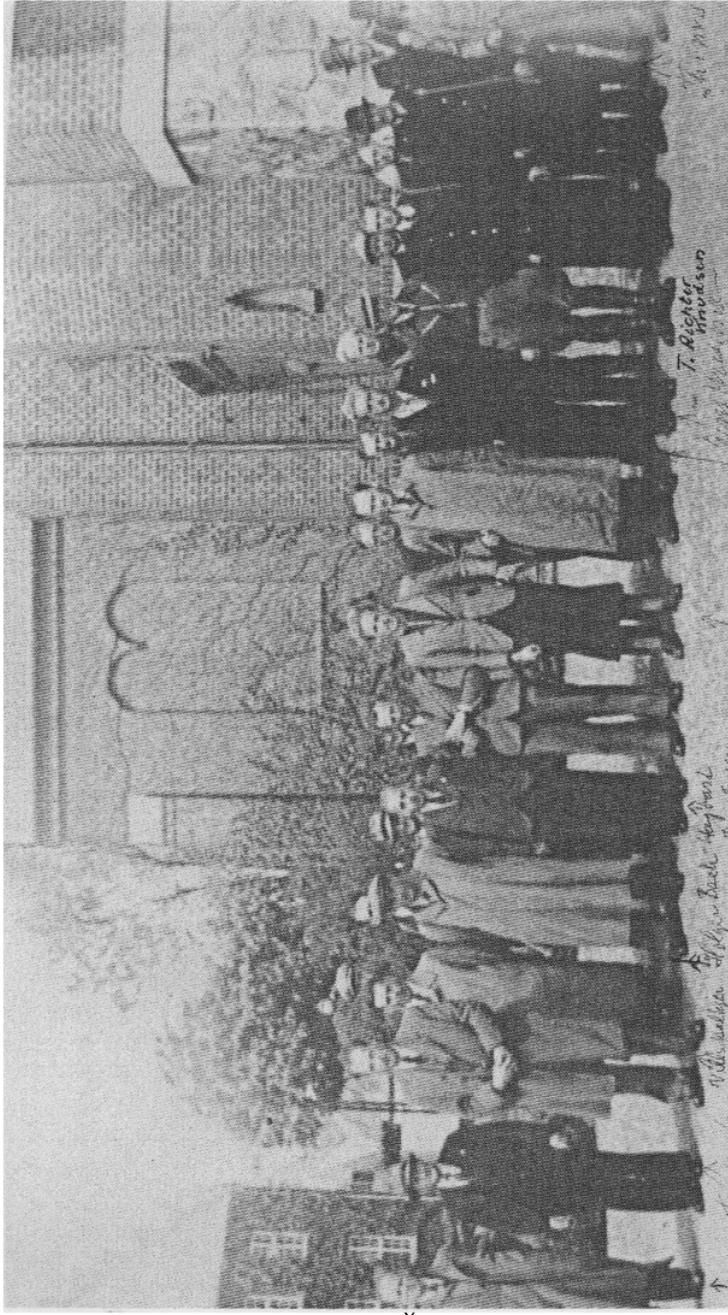
A: Gruppen blev først taget i april 1945, sandsynligvis på grund af antinazister i Hovvig.

Radartårnet her var bemanded med 60 mand, her var 2 hårde antinazister med. Når de havde frivagt, besøgte de strandfoged Kristian Hansen og hans far Hans Hansen i Hovvig. De hørte engelsk radio og fortalte, at der kun var engelske fly over Jylland, så kunne de få lov til at sidde i plotterrummet selv, og derfra hjælpe de engelske flys bevægelser, så de kunne sige, der var modtaget våben på det og det matrikelnummer.

I: Og det har de ikke meldt videre?

A: --- og det sammenholdt med, at den væsentligste våbenedtagelsesgruppe, det er Torstedgruppen, der ligger nordøst for Ringkøbing. Gruppen lavede et stort stykke arbejde, og de blev først taget i slutningen af april 1945. (fortsættes s. 8)

Det undrede mig, at de ikke blev taget før, for de vidste,

Torsted-gruppen

Fotograferet i Holstebro kort efter krigens ophør: Gruppen var ikke fuldtallig, da fx Kristian Knudsen ikke er med.

Numrene foran nogle af navnene refererer til nummer i rækken fra venstre.

Alfabetisk nævnt fra Torsted: 23. Chauffør Thomas Brogaard, 6. gdr. Holger Bach, Plantør J.P. Christensen, medhjælper Elvig Christensen, 2. Skomager Frederik Daa Jensen, 9.

Kommis Hagbart Daa Jensen, 3 gdr. Niels Halkjær, Medhjælper Anders Hundsdahl, medhjælper Kristian Knudsen, medhjælper Knud Knudsen, 16. medhjælper Jens Christensen (Post), medhjælper Kristian Møller, arbejdsmand Ejnar Pedersen, 15. vognmand Børge Pedersen, Mejeribestyrer Aage Tandrup, 1. uddeler Erhardi Thorndahl, bestyrer Lars Vang, medhjælper Jens L. Madsen,

Fra Stadil: gdr. Johs. Halkjær, Vognmand Ole Kamp, gdr. Peder I. Kamp, medhjælper Kristian Kamp.

Desuden: medhjælper Knud V. Larsen, Vedersø, 18. forstander Richter Knudsen, Aarbjerg, cykelhandler Johannes Sloth, Ulfborg, 12. forstkandidat Egon Sørensen, Hover, brunkulsarbejder Anton Vandborg, Ørnhøj, medhjælper Thomas Vej-bæk, Vedersø, medhjælper Niels Nielsen, Tim.

Det er ikke lykkedes på nuværende tidspunkt at få navne på flere.

at radaranlægget i Hovvig var så stort og nøjagtigt, at de faktisk kunne have været taget før, --det er meget tænkeligt, at de to underofficerer i radartårnet i Hovvig var skyld i, at de blev taget så sent. Det har i hvert fald betydet, at hele gruppen ikke nåede at komme for tysk krigsret og blive henrettet inden kapituleringen kom. Det var meget spændende at høre lederen af Torstedgruppen fortælle om radaranlæggene og om de tyske antinazister på radartårnet i Hovvig. Lige pludselig er der en sammenhæng.

I: Men Torstedgruppen, -- hvad var det egentlig for en gruppe? Hvordan blev den organiseret i denne ellers så fredelige vestjyske landsbyidyl, hvor alle tilsyneladende passede sig selv og hvor der ikke var antydning af sabotage? Man lyttede naturligvis til den engelske BBC's danske udsendelser, men at våben så at sige regnede ned fra himlen, kom som et chok, for de fleste, da de erfarede det efter befrielsen.

ET: Det begyndte faktisk med, at før jul i 1943 kom en ung mand ind i butikken. Han hed Kristian Ulrik Hansen, han forklarede at han kom fra Dansk Samling og at han gerne ville tale med --- så gik vi ind i stuen, og her forklarede han, at det var meningen, at man ville oprette en nedkast-

ningsplads ved Præstbjerg i samarbejde med et par stykker fra Ulfborg og et par fra Vedersø.

Kort tid derefter var vi samlet i sognerådslokalet (oven på mejeriet), hvor vi så meldte klar til modtagning.

I: Det var altså Kr. U. Hansen, der med sit besøg satte skub i tingene. Han var med til at organisere nedkastninger over hele Jylland. Et par måneder efter at have været til det illegale møde i Torsted brugs, blev han anholdt af Gestapo på banegården i Ålborg. Han forsøgte at flygte, men blev skudt i benet, og trods tortur fik de intet ud af ham. D. 20. juni samme år blev han – sammen med en gruppe i Års, dømt til døden.

Men hvordan kom modtagegruppen i Torsted første gang i aktion?

ET: Ja det blev hen i efteråret 1944.

I: Hvor foregik det?

ET: den første plads havde vi ude i Vind sammen med folk fra Holstebro og Vind.

I: Men det var sådan, at man skiftede pladser?

ET: Det var da samme plads derude i Vind, så længe det gik godt derude.

I: - og hvor længe gjorde det så det?

ET: Ja, vi fik tre nedkastninger ude på Vind-pladsen. Men en aften vi var derude, hørte vi flere gange en maskine, der kom ind over pladsen. Vi lyste et par gange, da vi troede, det var

englænderen, der kom, men efterhånden viste det sig, at det var en tysk natjager. Den gik så lavt ned over os, at vi kunne se hagekorset.

I: Hvad var det for et vejr, skulle det være klart vejr og måneskin?

ET: Ja, det var altid klart måneskin, når vi var ude.

I: Hvor samledes man så før en sådan aktion?

ET: Ja, det gjorde man altid i brugsforeningen nede i Torsted. Her mødtes vi med lastbilen, der skulle bringe byttet hjem.

I: Men det var jo ikke hver gang, der var gevinst, når I var ude?

ET: Nej, vi var nok ude 10 gange i alt, men det var kun de 4, vi fik noget med hjem.

I: Altså, I var tilkaldt via radioen og jeres kodeord – kom flyvemaskinen ikke? Eller hvad.

ET: Nej, de kom ikke de aftener, det mislykkedes.

I: Der kunne så være forskellige grunde til, at det mislykkedes?

ET: Ja, det var jo under vinterforhold, da kunne vejret jo hurtigt skifte. Der måtte jo helst ikke være sne eller noget, vi kunne jo efterlade et spor – på pladsen.

I: Nu kunne man måske nok synes, at det var lidt risikabelt, så tæt ved de tyske pejlestationer (Hovvig) at operere med nedkastninger.

Nå, - det tænkte vi ikke meget på. Det var jo om at komme

væk derfra så hurtigt som muligt, inden det gik op for tyskerne, at der kunne være noget. Men efter vores sidste modtagelse ude på Vind-pladsen fik vi vor egen her i Torsted.

I: Kristian Knudsen, gårdejer i Bondesgård kom først med til nedkastningerne, da det begyndte at gå galt, men han nåede da med til den største og dristigste af dem, inden han og to andre blev taget af tyskerne, og gruppen splittedes.

Han fortæller om, hvordan man forud for nedkastningen sad derhjemme ved radioen og lyttede til de danske udsendelser fra London og ventede på et kodeord, som fortalte de enkelte medlemmer, at de samme aften, eller nat, skulle i aktion.

Gruppens kodeord var Blenda og senere Herkules.

KK: Så, da navnet Herkules kom, skulle vi mødes omme ved brugsforeningen – og hvis der så ingen var til stede, skulle vi gå en bestemt retning ud med landevejen, og så skulle vi støde til gruppen der, og det gjorde vi også, - og den aften, det var jo den aften, der kom flest, der kom 24 containere ned, men de var jo spredt over et lidt stort område.

I: De kom dalende ned i faldskærme?

KK: Ja.

I: Det må have været et flot syn, - sådan en måneskinsaften.

KK: Det var det også, men jeg er ikke sikker på, at vi nød synet så meget som en skulle tro. Vi havde alle sammen så travlt med at finde dem.

Der var et par stykker, der var blevet væk – og dem ledte vi

efter – de skulle jo malle sammen findes – de skulle ganske simpelt findes.

I: Når I sådan skulle af sted, og du har vel også været med, når der ikke kom noget ned?

KK: nej, nej, det har jeg ikke. Jeg har kun været med til våbenreparationer og gøre dem rene, men det er den eneste gang, jeg har været med til våbenedtagning.

I: I var jo unge mennesker dengang, og havde familie. Vidste familien, hvad der foregik?

KK: Ja, min kone, hun vidste det:

ET: Ja, det kunne jo ikke helt undgås, de var lige så meget inde i det som os; det var ikke altid rart for dem at gå derhjemme og ikke vide, om vi nu kom hjem igen.

I: Nej, og man blev vel nødt til at forklare, at man skulle af sted midt om natten.

ET: Ja, vi tog jo gerne af sted ved halv ni – ti tiden.

I: Og kom så hjem, hvornår?

Et: Ja, det var omkring ét – halv to tiden, inden vi fik - -

I: Hvad indeholdt de containere I modtog?

ET: De sidste 24 var udelukkende våben og ammunition – ellers – de andre sendinger bestod mest af sprængstof og enkeltstykker våben.

I: Som gruppe var Torstedgruppen jo ikke med til sabotagehandlinger, så det var ikke jer, der skulle bruge sprængstof-

ferne, de skulle videre?

ET: Ja, vi skulle aflevere i omegnen – Holstebro og Ringkøbing.

I: Så I havde altså kun som opgave - - ja, ikke kun - - men I havde som opgave at få våbnene ned og få dem fordelt – og sprængstoffer..

ET: Ja, en skulle jo passe på ikke at få for mange gøremål, man blev udsat for tyskernes eftersøgning – og - - vi var ude en aften efter våben her i Torsted – på pladsen, men den aften kom der nu ikke nogen nedog vore kammerater ude fra Stadil, de var kørende i en bil herud, men på vejen hjem blev de taget af tyskerne. Vi andre kom godt hjem, vore kontakfolk fra Holstebro var også herude, og de blev i brugsforeningen natten over. Tidlig næste morgen kom Niels Halkjær og fortalte os, at tyskerne havde snuppet 6 af vore kammerater på vejen hjem. Vi kom hurtigt i tøjet den morgen, vi blev en halv snes stykker til morgenkaffen – og bedst som vi sad ved kaffen, så kom et par hundrede tyskere marcherende op for vore øjne og videre mod brugsforeningen. Der blev lidt tomt omkring kaffebordet, alle forsvandt ud ad bagdøren på nær et par stykker, der lige ville se, om tyskerne nu gjorde holdt her. Men de fortsatte - - men lige ud til vor nedkastningsplads. Kort tid efterkom folkene fra Holstebro, de ville nu hjem; men vore kammerater fra Stadil sad i Ulfborg under Gestapos varetægt - - de havde forklaret, at de var her ude i

Torsted hos noget familie, og her havde de spillet kort og drukket kaffe, og det var derfor, det var blevet lidt sent for dem.

I: Og det troede tyskerne på måske?

ET: Nå ja – de var lidt mistænkelige – tyskerne – de havde været i Stadil og forhørte deres pårørende, om de nu også havde været herude i Torsted, men de havde fortalt, at det regnede de helt sikkert med, for hvor skulle de ellers have været.

Vi var lidt spændt på, hvordan det gik med de her Stadil-folk, for det afhang jo deraf, om vi skulle gå under jorden, - eller vi skulle vove at blive lidt længere. Men hen ved aftenstide, da hørte vi, at de var fri – om tyskerne har troet på, hvad de fortalte dem - hm, de havde sagt, at den danske ungdom ikke tænkte på andet en kaffedrikning og kortspil.

I: Men nu var opmærksomheden trods alt rettet mod den ellers tilsyneladende så fredelige plet i Vestjylland, og der havde været brug for nogle dages stilstand. --- allerede samme aften lød kodeordet Herkules igen i Radioen fra England, og gruppen måtte være klar til at modtage en ny våbensending fra luften, nemlig den aktion Kristian Knudsen deltog i. Man valgte at flytte nedkastningspladsen cirka 1 km. for at vildlede tyskerne – og da man netop havde lånt et mobilt pejleapparat, mente man ikke, at RAF-maskinen ville få svært ved at finde pladsen.

ET: Alt gik også efter beregning. Den aften behøvede vi ikke at være bange for de tyske natjagere, -- en sværm af store amerikanske fly fløj ustandselig over os den nat – og – vi lyste flere gange, inden vi fandt vor maskine imellem dem, - - de – værsgo - - 24 faldskærme kom dalende ned til os. Et par stykker af dem var ved at falde ned i telefonledningerne - - de undgik med nød og næppe at rive trådene ned. Vi fik den største sending vi har fået den nat, men - - vi havde ingen biler at fragte godset væk med, så vi måtte nøjes med at samle godset sammen og gemme det nødtørftigt, med den forudsætning at vi næste morgen ville stå tidligt op og få det fjernet, men da vi skulle gå hjem, mærker vi nogen uro nede i byen – et par mand blev godt nok sendt ned og opdagede ikke noget, men da vi – en kammerat og jeg – skulle hjem, kunne vi ikke komme over vejen nogen steder for tyskerne. Min kammerat gik med en maskinpistol, men vi gik så ud over markerne og jeg kom bag om byen. Den her maskinpistol blev gemt i en kornstak, og så kom jeg selv over vejen og bagom hjem, men da jeg skulle ind i brugsforeningen, kunne jeg ikke komme derind for et par tyskere, der gik udenfor. Jeg var nok klar over, at der var sket noget, men hvad? – det fik eg først at vide, da jeg efter en times tid opdagede at tyskerne nu var væk, - og nu kom jeg ind og fik at vide, at tyskerne havde taget Kristian Knudsen.

I: Og to andre!

ET: Jae, Frederik og Hagbart (begge Daa Jensen) var også i brugsforeningen, men da de hørte noget støj udenfor, var Frederik gået ud for at advare, idet han troede, det var os, der kom hjem. Men derved blev han selv taget af tyskerne.

I: Men e Kristan Knudsen, det var også ved den lejlighed du blev taget.

KK: Ja.

I: Hvad lavede I egentlig i Brugsen, - altså I ventede på de andre, der skulle komme hjem?

KK: Ja, vi ventede. Frederik Jensen, han kom ud for at advare os imod, at der var tyskere hernede, for vi var jo ikke klar over, at der var tyskere, - og så, ham og mig, - vi blev taget èt sted.

I: Åh`e!

KK: Han havde godt nok en revolver med sig, - og det var ikke lige så godt.

I: Han havde revolver på sig?

KK: Ja, den smed han ned på jorden, dengang de opdagede, at tyskerne kom, men de havde stærke lommelygter, så de kunne godt se, at der var noget.

I: Og så blev i 3 altså slæbt med?

KK: Ja, vi var nu 2, og så blev vi under behørig bevogtning ført hen ad landevejen, - så kom der en lastbil imod os, og der blev vi beordret op. Til vores forskrækkelse var der en mand mere af vore kammerater, Holger Bach.

I: Det var den tredje mand?

KK: Det var den tredje mand, der dukkede op. Han var cyklet foran os hjemad, men mange af dem, som vi fulgtes med hjem, var kommet af vejen, - - helt tilfældigt var de kommet fra vejen.

I: Da I 3 var samlet på lastbilen, hvor blev I så kørt hen?

KK: Ja, så blev vi kørt til Hovvig, ud til deres radarstation derude og blev indkvarteret. Ja, det var lidt hen på morgenen vi kom derud, og så var vi der til hen på eftermiddagen.

I: Hvor I så blev afhentet!

KK: Så blev vi afhentet af Gestapo i Herning, og så blev vi kørt til Herning Missionshotel.

I: Var det Gestapos hovedkvarter?

KK: Ja, det var det. Så vidt mig bekendt, var det Gestapos hovedkvarter i Herning, og så derfra, da vi havde været der i 4 – 5 dage, det er lige alt det, jeg kan huske det, - så blev vi kørt til Århus – til Vestre Fængsel; vi var lige et vend omme ad Karup og få nogen, også sabotører, med.

I: Men – eh, i Herning begyndte forhørene?

KK: Ja da, vi var til forhør flere gange om dagen.

I: Var det voldsomme afhøringer?

KK: Neej, det var det ikke – det må vi ikke sige, men de var selvfølgelig da – de var jo noget, - de ville have en hel masse ting at vide, og de truede da også lidt, men vi fik ingen korporelige afstraffelser.

I: Hvad kunne I fortælle dem?

KK: Ja, i førstningen da holdt vi dem jo hen med snak med, at vi samlet for at spille kort og deslige, men eh

I: Den gik ikke to gange i træk.

KK: Nej den gik ikke, den - - - der gik ikke mere end én dag, så fandt de jo var ud af, at det vist ikke var så godt med os.

I: Der var jo noget med en revolver, sagde du.

KK: Ja, det var jo så Frederik Daa Jensen, der havde den revolver, jeg havde personlig ingen revolver, men vi fik ingen dom altså, - vi blev bare sat ind – hvad skal man sige – til opbevaring i lang tid. Vi har ingen dom fået.

I : I blev så sat i Vestre Fængsel i Århus?

KK: Ja.

I: Og blev så derfra overført til-

KK: Frøslev.

I: Den eneste – kan man sige – tyske koncentrationslejr i Danmark!

KK: Ja.

I: Skønt den jo ikke tåler sammenligning med de tyske –

KK: Nej, det gjorde den ikke.

I: men I vidste vel ikke noget om, hvor I skulle hen?

KK: Nej, vi vidste det ikke, inden vi nåede Padborg, så vidste vi altså, at vi skulle til Frøslev – det var de andre, - jeg vidste det ikke, men det var der andre, der vidste god besked med.

I: Hvad tidspunkt er det nu - - hvor er det henne nu? Det er

hen på foråret.

KK: Vi er henne ved den 24. – 25. april 1945.

I: Og så kom –

KK: Freden! Altså d. 5. maj.

I: Nogle få dage senere , - så slap I ud af det og kunne vende tilbage!

KK: Ja.

I: Det var altså sådan set, et særdeles heldigt tidspunkt, II blev taget på?

KK: Ja, det kan én godt sige.

I: Og for – måske lidt ligesom at vende tilbage til starten – det kunne jo skyldes, at der var nogle tyske antinazister, der havde set gennem fingre med de nedkastninger.

KK: Det kunne godt se sådan ud, ja

I: Det kunne se sådan ud ja, -- og så kom der altså nogen andre, som tog affære, da de opdagede at der - - -

ET: Ja, det bliver jo noget varmt efterhånden. Først med de 6 fra Stadil og nu 3 her fra Torsted, så vi var ikke sikre længere for tyskerne, vi kunne ikke regne med, at der ikke faldt et ord om Torsted, så tyskerne var klar over, at der foregik noget herude.

I: Og så forsvandt I fra jeres hjem, - - der var blevet lidt halvtomt på mange gårde – mange steder her ti Torsted, når I pludselig gik under jorden alle sammen.

ET: Ja-e, det gjorde der. Men først, - vi havde jo stadig vor

sidste sending – den lå jo ude på heden,- som vi skulle have af vejen, inden vi helt forsvandt - -

I: Og det lykkedes!

ET: ja, det lykkedes den morgen, at få det hele gemt så godt af vejen, - - mens vi arbejdede med at få det her af vejen, da var Gestapo ude med den ene af dem, de havde taget – Frederik Daa Jensen. Vi arbejdede i kort afstand derfra.

I: Alene fra Torsted drejede det sig om en snes mennesker, der måtte gøre sig usynlige, indtil krigen kort efter var slut. Konerne vidste jo om aktiviteterne, så de gik også under jorden.

De fleste nedkastninger af våben og sprængstoffer til modstandsbevægelsen fandt sted i de sidste måneder, og selv om folkene i Torsted, som modtagegruppe, kun kom til at virke i kort tid, så nåede de dog at spille en væsentlig rolle i modstandskampen mod tyskerne. I alt blev der således over hele landet - i krigens sidste tid nedkastet godt 6000 containere, og af dem modtog man i Torsted 60 – svarende til 6 – 7 tons sprængstof og våben. Det var dog ikke alene nedkastninger og våben, det drejede sig om. Andre spændende kapitler kunne hentes frem. For Erhardi Thorndahls vedkommende kom han en tid – sammen med en anden – til at fungere som vejleder for De Allieredes nedkastninger – og bombemaskiner, når de havde ærinder over Nordtyskland og

Danmark og ar under indflyvning fra Nordsøen.

ET: Det foregik sammen med, - ja vi kom helt uskyldigt ind i det. Der stillede 2 mand en aften med et par store kufferter – og spurgte, om jeg ville passe en pejlestation. Og det lovede jeg, når jeg måtte få en mand mere – en nabo, som jeg kendte, og det blev vi enige om – vi kunne nemlig få pejlestationen stillet op ovre i forsamlingshuset – på loftet der.

I: Her i Torsted?

ET Ja, vi fik instruktion i, hvordan vi skulle bruge det her apparat. Det virkede på den måde, at vi kunne høre de indflyvende maskiner langt ude fra havet – ca. 150 – 200 km. der ude – først som en svag fløjtetone, der blev kraftigere og kraftigere jo nærmere de kom os. Så snart vi hørte den her svage fløjtetone, skulle vi sende et morsebogstav, sådan at piloten var klar over, at det var den rette station.

I: Det var for at han kunne fortsætte sin kurs og vide, han var på den rette kurs?

ET: Ja, han – piloten, kunne så styre efter signalet ind over stationen og derfra afstikke kursen i den retning, han ønskede sig. Det var særlig anvendelig til, når de kom til landet for at nedkaste våben – eller udlægge miner i de danske farvande, og enkelte gange også, når de kom hjem efter bombetogter over Tyskland.

I: Men hvortil blev I anmodet om at pejle?

ET: Ja, vi kom kun med i en periode. Der kom en ung dame -
- vi modtog apparatet først i august måned, og hen omkring
d20. kom en ung dame som kurér fra Århus med besked om,
hvad tider vi skulle sende oppe fra loftet.

I: Det apparat hed navnet..

ET: Heureka stationære pejlestation.

I: Det var begivenheder, der fandt sted; men historien er ikke
glemt – i hvert fald ikke af de involverede.

I de første år lige efter krigen havde man ikke særlig megen
lyst til at mindes den fælles indsats, men nu mødes hvert 5.
år de af gruppens medlemmer, der kan.

KK: Det var nok det mest højtidelige øjeblik, vi har haft, da vi
samledes oppe ved Thorndahl.

I: Hvornår var det så?

KK: ja-e, kan du huske det?

ET: Det har nok været 25 år efter.

KK: Jah.

I: Det var for første gang?

KK: Ja, at vi var samlet alle sammen – og det var vel nok –
Ja, hvad skal èn sige, - det var højtideligt at snakke med alle
vore gamle kammerater.

I: Ja, for dengang var I jo unge mennesker, nu er I jo så ble-
vet lidt grå og tynde i toppen i mellemtiden – det er – som
sagt, mange år siden.

ET: Ja, det er jo så mange år siden, at selv unge mennesker

ikke helt kan forstå – de kan jo nok læse om, hvad vi har oplevet, men det vil aldrig blive det samme for dem, som det var for os, der var midt i det.

De vil aldrig kende den spænding, vi var udsat for.

Her sluttede udsendelsen.

Ringkøbing Amts Dagblad

Om aftenen efter at de tre var taget berettes i Ringkøbing Amts dagblad d. 22 april 1995:

Under meget risikobetonede forhold blev indholdet af de 24 containere – udelukkende våben og ammunition – i de følgende dage fordelt til modstandsbevægelsens folk forskellige steder i Vestjylland.

Det skete dog ikke helt uden dramatik, idet man kom i direkte kontakt med tyskerne i forbindelse med en transport til Holstebro. Her var udstationeret spærrepatruljer på indfaldsvejene. En enkelt lastvogn var nået igennem, inden spærringerne blev oprettet. Derefter fulgte en personvogn, og et stykke efter den endnu to lastvogne. Personvognens chauffør opdagede spærringen i sidste øjeblik og så ingen anden mulighed end at træde speederen helt i bund. Dette overraskede vognterne, så de ikke nåede at skyde. Et stykke forbi patruljen sprang Niels Halkjær ud af bilen og sneg sig gennem krat og bevoksning tilbage på den anden side af den tyske spærring. Her nåede han at få de to efterfølgende lastvogne stanset, og

de blev dirigeret ad mindre veje forbi tyskerne. Niels Halkjær gik nu til fods tilbage til personbilen – og hilste pænt ”god morgen ” da han passerede de tyske vagtposter på tilbagevejen. Alle biler nåede derefter velbeholdent frem til deres mål inde i Holstebro.

For Torstedgruppens medlemmer var de aktive modstandshandlinger hermed sluttet. Efter befrielsen deltog de i forskellig vagttjeneste, indtil det danske politi og militær var genoprettet.

Om tiden i Frøslev og befrielsen berettede Kristian Knudsen også i Dagbladet:

De hvide busser (Svenske busser, der efter aftale med tyskerne hentede fanger i koncentrationlejrene og kørte dem til det neutrale Sverige) var begyndt at komme sydfra, og jeg fik en god tjans. Jeg kom på tæppeholdet, der skulle sørge for tæpper til dem.

Nordmændene der skulle til Sverige gav os cigaretter og smør, der var i Røde Kors-pakkerne, for det havde de ikke brug for. Kom de om aftenen, kunne vi være oppe 1 – 2 timer længere og skulle ikke være i de mørke og tilskoddede barakker.

I de sidste dage af krigen gik der mange rygter om at Hitler var død, og der var optræk til opstand, men stueformanden advarede kraftigt imod det.

4. maj om aftenen var der vild panik, men vi fik frihedsbudskabet 5 minutter efter, at det var sendt af BBC. Jeg fik senere at vide, at der i en anden barak var en hemmelig modtager. Vi festede hele natten men tyskerne ville ikke lukke portene op. Heller ikke næste morgen, men da rejste vi en flagstang og hejste flaget. Kl. 12 hørte vi kong Christian d. X tale og en time efter var portene lukket op. Vi væltede ud og gik til Padborg, beretter Kristian Knudsen.

Fangernes ting kunne de ikke finde, men dem var de også ligeglade med, for de ville kun hjem. Derimod havde de hver fået et kort, hvorpå der stod, at de kunne rejse frit, men da de kom til Padborg, var der ingen tog der gik nordpå.

Vi fik chokolade af Røde Kors og en god behandling, men det var en fiskeeksportør fra Esbjerg, der lånte telefonen og fik sendt bud hjem efter 2 lastbiler med anhænger. Alle der skulle nordpå, kom op at køre, og jeg havde en fin plads i bildøren med benene udenfor. Det resulterede i, at jeg ikke kunne sige noget, da jeg kom hjem.

De kørte nordpå i stort triumftog og kom til Esbjerg, hvor de henvendte sig på politistationen. Her var heller ikke udsigt til tog nordpå, men de mødte en mand fra Ringkøbing. Han hed Strandsby men blev kaldt Gekko efter sin fabrik, og han fortalte, at han havde gravet en tønde benzin ned i sin have. Den ville han give, hvis vi kunne komme hjem.

Der blev sendt bud efter en ambulance og 11 – 12 mand, der skulle samme vej, kom med til Ringkøbing. Herfra blev de kørt den sidste vej af politiet, og ved 6 tiden om morgenen d. 6. maj var Kristian Knudsen hjemme igen.

Kristian Knudsen var 26 år, da krigen sluttede, og han havde de første år tjent i Hover. Det var til et ungdomsmøde, at han første gang stiftede bekendtskab med noget illegalt, da han traf en præstesøn fra Hee, og blev spurgt, om han ville uddele illegale blade.

Før havde han ikke mærket så meget til krigen. Vi manglede jo ikke noget her på landet, og sådan noget som smør, brød og kaffe var rationeret ligesom for alle andre. Tøj var der ikke så meget af, og de faldskærme, som containerne blev kastet ned med, skulle vi tilintetgøre, men dem lagde de i nogle bi-stader, og dem kom tyskerne ikke i.

Efter krigen fik vi, der blev taget hver en faldskærm, og Else syede alt muligt af den. De andre fik en halv, eller hvad nu det kunne blive til, fortalte Kristian Knudsen.

Jeg vil ikke sige, at det har præget mig resten af livet, men en tid efter havde jeg ofte mareridt. Nu er det sjældent, at jeg drømmer om det, sagde han (i 1985).

Billedet herunder er taget på Rødsten i Kronheden ved en sammenkomst i 1970, 25 året efter krigen.

Bagerst: nr. 2 Holger Bach, nr. 3 Thomas Brogaard, nr. 6 Jens Christensen Post.
Forrest; nr. 1 Erhardi Thorndahl, nr. 6 Kristian Knudsen, nr. 7 Hagbart Daa Jensen.

